

Socialdepartementet

Vår referens/dnr:

63/2015/CBK

s.sf@regeringskansliet.se, s.registrator@regeringskansliet.se

Er referens/dnr:

S2015/1554/SF

2015-08-28

Remissvar

Mer trygghet och bättre försäkring (SOU 2015:21)

Svenskt Näringsliv har beretts möjlighet att yttra sig över den parlamentariska socialförsäkringsutredningens slutbetänkande Mer trygghet och bättre försäkring (SOU 2015:21).

Svenskt Näringslivs sammanfattande synpunkter

- Svenskt Näringsliv anser att välfärden och trygghetssystemen står inför stora utmaningar med en successivt större andel äldre i relation till dem i arbetsför ålder, samtidigt som arbetsmarknaden förändras i spåren av globalisering och digitalisering. Ett stabilt och finansiellt hållbart socialförsäkringssystem med stöd av en bred parlamentarisk majoritet är både efterfrågat och nödvändigt.
- Svenskt Näringsliv delar kommitténs bedömning att det under överskådlig tid kommer att finnas begränsade resurser för reformer av socialförsäkringarna. Detta innebär att framtida reformer bör fokusera på att effektivisera försäkringarna, tillse att de stödjer arbetslinjen, tar tillvara arbetsförmåga och underlättar återgång i arbete. Svenskt Näringsliv menar att det för tilltron till socialförsäkringarna även är av vikt att värna försäkringsmässigheten i trygghetssystemen.
- Svenskt Näringsliv instämmer med kommittén om betydelsen av ett fastlagt mål för sjukfrånvaron som innebär att den är i nivå med sjukfrånvaron i jämförbara länder i Europa. En låg och stabil sjukfrånvaro, utan de kraftiga upp- och nedgångar vi sett historiskt, är nödvändig för försäkringens legitimitet, långsiktighet och finansiella stabilitet.
- Svenskt Näringsliv tillstyrker kommitténs förslag om att utveckla hälso- och sjukvårdens ansvar i den medicinska rehabiliteringen av de anställda. Företagen har under lång tid efterfrågat ökat informationsutbyte och samverkan med hälso- och sjukvården. Med förslagen kan tidig och viktig samverkan mellan vården, arbetsgivaren och den anställda komma till stånd, vilket kan leda till att arbetsförmåga tas tillvara och återgång i arbete underlättas.

- Svenskt Näringsliv tillstyrker kommitténs förslag om att förbättra försäkringsskyddet för företagare. Förslagen innebär att ersättningen för företagare i nystartade aktiebolag förbättras vid exempelvis sjukdom och föräldraledighet. Förslagen innebär även att tiden för uppstartsskede under vilken försäkringsskydd gäller förlängs från 24 till 36 månader. Svenskt Näringsliv anser det vara en självklarhet att försäkringsskyddet är likvärdigt oavsett vilken företagsform företagaren väljer och menar därför att förslagen bör genomföras omgående. Svenskt Näringsliv har dock synpunkter avseende föreslagen konstruktion av regelverket avseende det särskilda försäkringsskyddet, och menar att motsvarande reglering som gäller för egenföretagare även bör gälla för aktiebolagsägare. Svenskt Näringsliv beklagar att kommittén inte lämnar förslag som innebär att även aktiebolagsägare kan välja karensperiod i sjukförsäkringen.
- Svenskt Näringsliv tillstyrker en övergång från karensdag till karensavdrag i sjuklönelagen, då sådan övergång innebär en högre grad av försäkringsmässighet genom minskad möjlighet för den försäkrade att disponera sin självrisk. Svenskt Näringsliv kan dock inte tillstyrka det föreslagna karensavdraget, då det är ofullständigt utrett.
- Svenskt Näringsliv tillstyrker kommitténs förslag att det införs en begränsning avseende arbetslöshetsersättning om att ersättningsdagarna ska förbrukas inom en viss kalendertid. Svenskt Näringsliv menar dock att den föreslagna ramtiden om fem år kan vara alltför lång. För att understryka att arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring skulle en kortare tid kunna övervägas.
- Svenskt Näringsliv avstyrker kommitténs förslag om ett återinförande av den så kallade 100-dagarsregeln i arbetslöshetsförsäkringen. Det kan finnas skäl att låta en arbetssökande inledningsvis begränsa sitt sökande till dels arbeten som denne har erfarenhet av och kompetens för, dels arbeten inom pendlingsavstånd. Svenskt Näringsliv menar dock att det finns risker med att införa en generell rättighet enligt förslaget, eftersom det i många fall redan tidigt kan konstateras att den arbetssökande måste byta bransch eller söka jobb utanför pendlingsavstånd.
- Kommittén lämnar förordningsförslag avseende arbetslöshetsförsäkringen om att dagens deltidsbegränsning om 75-ersättningsdagar ersätts med en begränsning som innebär att till en person som utför deltidsarbete lämnas ersättning under sammanlagt längst 60 veckor för varje ersättningsperiod. Svenskt Näringsliv menar att det sammantaget kan vara så att nuvarande begränsning om 75 ersättningsdagar leder till en alltför kort omställningstid för dem som arbetar i liten omfattning. Samtidigt finns det en risk att de negativa effekterna av rätt till ersättning vid deltidsarbetslöshet förstärks med kommitténs förslag. Svenskt Näringsliv tillstyrker att begränsningsregeln utformas som en begränsning i kalendertid, men menar att föreslagen längd på kalendertiden bör utredas ytterligare.
- Svenskt Näringsliv tillstyrker kommitténs förslag som tydliggör och betonar samverkan mellan sjukprocessens aktörer. Att i regelverket beskriva Försäkringskassans arbete utifrån samverkansansvaret, snarare än utifrån arbetet med rehabiliteringen kan ses som ett tydliggörande av myndighetens faktiska roll. Försäkringskassans samordnings- och samverkansansvar i rehabiliteringsarbetet bör dock tydligare framgå av regelverket. Alltför svepande eller svaga skrivningar riskerar leda till att

Försäkringskassan i mindre utsträckning och på ett mindre rättssäkert sätt samverkar kring rehabiliteringen av de sjukskrivna.

- Svenskt Näringsliv avstyrker kommitténs förslag om att slopa kravet på att den försäkrades arbetsgivare ska lämna de upplysningar till Försäkringskassan som behövs för att den försäkrades behov av rehabilitering snarast ska kunna klarläggas. Regleringen tydliggör såväl arbetsgivarens, den försäkrades som Försäkringskassans ansvar i och för rehabiliteringsplanering och betonar vikten av att inte förlora värdefull tid. Utan sådant ansvar för Försäkringskassan och utan uppgiftsskyldighet för arbetsgivaren riskerar samverkan att försvåras, rehabiliteringsprocessen fördröjas och återgång i arbete försenas.
- Svenskt Näringsliv ser positivt på kommitténs förslag till nytt gemensamt inkomstunderlag för ersättning i trygghetssystemen, exempelvis sjuk- och föräldrapenning, som beräknas på de historiska inkomster den försäkrade har haft. Med en så kallad förenklad historisk inkomst uppnås en större förutsebarhet och rättssäkerhet för den försäkrade om de inkomster som ligger till grund för ersättning.
- Svenskt Näringsliv menar att det på föreliggande underlag inte går att bedöma förslagen om förenklad historisk inkomst som bygger på att arbetsgivaren varje månad till Skatteverket lämnar inkomstuppgift för varje anställd. För att bedömning ska kunna göras i vad mån sådan tillkommande uppgiftslämnarbörda för företagen står i proportion till de vinster historisk inkomstuppgift kan medföra, krävs heltäckande och konsekvensbeskrivna förslag om sådan övergång. Slutbetänkandet innehåller inte sådant helhetsförslag, vilket Svenskt Näringsliv menar är en allvarlig brist.
- Svenskt Näringsliv avvisar kommitténs förslag om att förenklad historisk inkomstuppgift ska tillämpas parallellt med nuvarande regelverk, för det fall att nuvarande regler ger den försäkrade högre ersättning. Vid övergång till nytt gemensamt inkomstunderlag som bygger på den försäkrades historiska inkomst bör nuvarande regelverk tillämpas endast under en begränsad övergångsperiod, förslagsvis 12 månader. Utan sådan tydlig övergångsbestämmelse för nuvarande ersättningssystem kommer två parallella och komplexa system att tillämpas under oöverskådlig tid. Den samlade uppgiftslämnarbördan för företagen med parallella ersättningssystem saknar tydlig konsekvensbeskrivning i betänkandet.
- Svenskt Näringsliv anser att ett ersättningssystem baserat på historiska inkomstuppgifter måste innebära en rimlig uppgiftslämnarbörda för företagen. Svenskt Näringsliv menar att det utifrån oklarheter i föreliggande förslag är mycket svårt att bedöma och förutse den samlade uppgiftslämnarbördan för företagen. Svenskt Näringsliv bedömer dock att den samlade uppgiftslämnarbördan vid parallella system är betydande för företagen.
- Svenskt Näringsliv välkomnar att sjukförsäkringens fasta bedömningstidpunkter av arbetsförmågan är principiella utgångspunkter som har stöd hos kommittén, eftersom uppföljningar visat att tidsgränserna bidragit till lägre och kortare sjukfrånvaro, till följd av att individers arbetsförmåga tas tillvara tidigare.
- Svenskt Näringsliv instämmer inte med kommitténs överväganden om att ta bort den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen, när förstärkta insatser har genomförts. Det är

rimligt att sjukförsäkringen – som gäller vid tillfällig arbetsförmåga på grund av sjukdom – har en tydlig borte gräns. Att ta bort den borte tidsgränsen riskerar att underminera tilliten till sjukförsäkringen och innebära ökande sjukfrånvaro.

Allmänna synpunkter

Kommittén lämnar i sitt slutbetänkande förslag, rekommendationer och bedömningar avseende reformer som syftar till att säkra långsiktigt hållbara och finansiellt stabila socialförsäkringar. Kommitténs förslag och bedömningar anger riktning för det fortsatta reformarbetet. Slutbetänkandet innehåller trots sin omfattning få författningsförslag. Svenskt Näringsliv ser dock att kommitténs arbete kan påverka inriktningen av det fortsatta reformarbetet inom socialförsäkringarna på ett positivt sätt, utifrån fokus på långsiktigt hållbara och finansiellt stabila socialförsäkringar. Svenskt Näringsliv anser att kommittén på ett förtjänstfullt sätt tydligt visar att utveckling och förbättring av åtgärderna för sjukskrivna som har svårt att återgå i arbete har högsta prioritet.

Svenskt Näringsliv instämmer med kommittén i att arbetslinjen är central förklaring till framgångsrika socialförsäkringar. Företagandet och medarbetarnas arbete är grunden för välfärden. Att underlätta företagande så att fler och växande företag skapar nya arbetstillfällen, möjliggör att alla som kan också arbetar. Det skapar tillväxt, vilket i sin tur ger förutsättningar för välfärdens finansiering.

De demografiska förändringarna med en allt äldre befolkning, som tillsammans med sen inträdesålder i och tidiga utträden ur arbetslivet, innebär utmaningar för välfärden. Svenskt Näringsliv instämmer med kommittén i att det under överblickbar tid därför kommer finnas begränsade resurser till förfogande för reformer av socialförsäkringarna. Det är därför nödvändigt att prioritera reformer som underlättar företagande, stärker arbetslinjen och tar tillvara arbetsförmåga. Det innebär att socialförsäkringarna måste bli bättre och effektivare i att ta tillvara arbetsförmåga vid sjukdom och arbetslöshet, med fungerade stöd för återgång i arbete, effektiv försäkringstillämpning och kontroll. Förtroendet för och tilliten till socialförsäkringarna förutsätter legitimitet och rättssäkerhet.

Svenskt Näringsliv understryker att de förändringar som kommittén föreslår också ska medverka till försäkringsmässiga, förutsägbara och långsiktigt hållbara försäkringssystem. Det innebär att systemen måste kunna möta de stora framtida demografiska utmaningarna. När färre ska försörja fler kommer nya behov växa fram och prioriteringar behöva göras. Förslag som innebär ökade kostnader inom socialförsäkringarna, måste därför ställas i förhållande till frågan om hållbar finansiering. Kommitténs arbete lägger grunden för att ta sig an de framtida utmaningarna för socialförsäkringarna och kan till del bidra till prioriteringar som medverkar till hållbara lösningar. Svenskt Näringsliv menar att framtida reformer måste bygga på långsiktigt hållbara försäkringar som är finansiellt stabila. Socialförsäkringarna och arbetslöshetsförsäkringens regelverk bör präglas av försäkringsmässighet, med tydliga självrisiker, avtrappad ersättningsnivå över tid, tydliga borte tidsgränser samt koppling mellan den avgift som betalas och den ersättning som kan erhållas.

Utredningens författningsförslag

Socialförsäkringsutredningen lämnar ett fåtal författningsförslag i sitt slutbetänkande. Svenskt Näringsliv tar ställning till dessa författningsförslag enligt följande.

Förslag till ändring i hälso- och sjukvårdslagen

Svenskt Näringsliv **tillstyrker** förslagen till två nya paragrafer i hälso- och sjukvårdslagen och menar att det är mycket positivt att kommittén identifierar hälso- och sjukvårdens ansvar och viktiga roll i samverkan avseende den medicinska rehabiliteringen av de sjukskrivna. Förslaget innebär att vårdens ansvar tydliggörs och att nödvändiga insatser för återgång i arbete kan komma till stånd utan onödig tidsspillan. Förslagen innebär möjligheter att tidigt i sjukprocessen ta tillvara den anställdes arbetsförmåga och underlätta återgång i arbete. Det är precis vad företagen efterfrågar och en viktig pusselbit som saknas i dagens sjukprocess.

De tydliga gränserna för bedömning av arbetsförmågan i rehabiliteringskedjan och den bortre tidsgränsen har inneburit en mer förutsägbar sjukfrånvaroprocess. Numera finns en allmän medvetenhet om betydelsen av tidiga insatser för att ta tillvara arbetsförmåga. Trots att sjukprocessen blivit bättre, så finns oklarheter och brister i systemet att åtgärda. Det gäller framför allt samarbetet mellan de olika aktörerna. Arbetsgivarna har en förväntan om tidiga insatser och efterfrågar möjligheter till informationsutbyte och stöd. Detta gäller inte minst hälso- och sjukvårdens centrala roll i samarbetet med den sjuke och arbetsgivaren. Svenskt Näringsliv ser att försöksprojekt med trepartssamtal mellan patient, arbetsgivare och läkare, där samtal genomförs i samband med sjukskrivning har gett positiva resultat. Genom att tydliggöra hälso- och sjukvårdens ansvar och skapa bättre förutsättningar för samverkan med arbetsgivaren och patienten finns goda chanser att både förhindra och förkorta sjukskrivningar. Svenskt Näringsliv menar därför att förslaget om att hälso- och sjukvården får rehabiliteringsansvar för den försäkrades återgång i arbete är en nödvändig förutsättning för att rehabiliteringsinsatser ska komma till stånd utan att förlora tid. Förslaget underlättar dessutom den sjukskrivande läkarens möjligheter att bedöma om patientens sjukdom helt eller delvis sätter ned hans eller hennes arbetsförmåga att utföra sitt vanliga eller därmed jämförbart arbete. Samverkan mellan hälso- och sjukvården och arbetsgivaren bör också innebära ett förbättrat informationsutbyte som underlättar återgången i arbete.

Avseende förslaget om att hälso- och sjukvården ska göra en rehabiliteringsplanering för återgång i arbete, menar Svenskt Näringsliv att det i bestämmelsen bör förtydligas att detta avser den medicinska rehabiliteringsplaneringen. Den medicinska rehabiliteringsplaneringen bör också kommuniceras med arbetsgivaren, för att underlätta och förbättra förutsättningarna för den arbetslivsinriktade rehabiliteringen.

Svenskt Näringsliv vill dock i sammanhanget påtala att förslaget bygger på att patienten (den anställda) lämnar medgivande för att exempelvis läkare eller rehabkoordinator ska kunna samverka med den anställdes arbetsgivare. För att arbetsgivaren ska kunna uppfylla sitt ansvar för den arbetslivsinriktade rehabiliteringen är det viktigt att tydliggöra att frånvaro av medgivande rimligen bör innebära att den anställda inte medverkar i sin rehabilitering. Svenskt Näringsliv saknar beskrivningar i betänkandet av de arbetsrättsliga konsekvenserna som frånvaro av medgivande från den anställda kan innebära. I det fortsatta lagstiftningsarbetet bör detta belysas ytterligare. Hälso- och sjukvården bör på lämpligt sätt, exempelvis i

läkarintyget, ange att patienten inte lämnar sitt medgivande enligt 3 j § hälso- och sjukvårdslagen. På sådant sätt får arbetsgivaren en tydlig och tidig signal att ta ställning till inom ramen för den arbetslivsinriktade rehabiliteringen.

Förslaget om rehabiliteringsansvar för återgång i arbete för hälso- och sjukvården förutsätter att det frigörs resurser för ändamålet. Svenskt Näringsliv menar också att det bör tydliggöras och säkerställas att tillgängliga resurser fördelas så att de kommer de vårdgivare som utför och har det reella ansvaret till del. Det finns annars risk att exempelvis privata utförare av hälso- och sjukvårdstjänster, som utför rehabiliteringsansvaret enligt förslaget, inte får ersättning för sina insatser på sätt som förslaget förutsätter. I sammanhanget vill Svenskt Näringsliv påtala att det också finns anledning att noga följa utvärderingarna av den så kallade sjuk-skrivningsmiljarden och rehabiliteringsgarantin. Forskning visar att en förutsättning för att en lyckad rehabilitering ska leda till återgång till arbete bland annat innebär en god samverkan och kontakter med arbetsgivare och arbetsplatsen. Denna samverkan och kontakt brister ofta och behöver utvecklas och förbättras.

Förslag till ändring i sjuklönelagen - karensavdrag

Svenskt Näringsliv tillstyrker en övergång från karensdag till karensavdrag i sjuklönelagen, då sådan övergång innebär en högre grad av försäkringsmässighet genom minskad möjlighet för den försäkrade att disponera sin självrisk. Svenskt Näringsliv kan dock inte tillstyrka det föreslagna karensavdraget då det är ofullständigt utrett.

När karensdagen infördes 1993 var avsikten att den skulle ge en självrisk för den försäkrade som var lika för alla. Regeringen avsåg att följa tillämpningen och tillse att så blev fallet. Redan tidigt visade det sig att många försäkrade, i motsats till avsikten med självrisk, minimerade karensdagen genom att uppge arbetsoförmåga till följd av sjukdom kort före arbetsdagens slut. På detta sätt har självrisken - karensdagen - kunnat disponeras och minimeras av den försäkrade på ett sätt som aldrig varit avsett.

Svenskt Näringsliv, och tidigare även SAF, har under mycket lång tid föreslagit en förändring av karensdagsreglerna för att uppnå högre grad av försäkringsmässighet i sjuklönelagen. Karensreglerna bör vara utformade så att de kan tillämpas lika för alla försäkrade och uppfylla krav om rättssäkerhet, rättvisa och förutsebarhet. Reglerna bör också vara utformade så att de är administrativt enkla att tillämpa. I en försäkring utgör karens, som kan konstrueras på olika sätt, en självrisk för den försäkrade. Om syftet med en självrisk ska uppnås är det viktigt att den försäkrade har små möjligheter att påverka självriskens storlek. Jämfört med en karensdag kan ett karensavdrag minska den försäkrades möjligheter att påverka självriskens storlek, vilket minskar risken för att den försäkrade anpassar sitt beteende utifrån försäkringsskyddets konstruktion (moral hazard-problematiken).

Svenskt Näringsliv menar dock att det i betänkandet saknas tydlig beskrivning av det föreslagna karensavdragets effekter, särskilt med avseende på de branscher där arbetstid ofta förläggs koncentrerat och avseende mindre företag. Det är också en brist att kommittén inte utförligare redovisat de ekonomiska konsekvenserna för berörda företag. Alternativa lösningar avseende karensavdragets konstruktion som möter krav om förutsebarhet och administrativ enkelhet även för företag där oregelbunden, flexibel och koncentrerad arbetstid är vanligt förekommande bör utredas. Exempelvis skulle kunna utredas om karensavdrag kan bestämmas utifrån genomsnittlig beräkning under viss förfluten tid. Det föreliggande förslaget kommer vid oregelbunden arbetstid innebära ökad administration och kostnad för företagen samt minskad förutsebarhet för de försäkrade. Svenskt Näringsliv anser därför att den

närmare utformningen av ett karensavdrag i sjuklönelagen bör utredas ytterligare, särskilt med avseende på tillkommande administration och kostnader för företagen. Då betänkandet saknar tydliga beskrivningar och konsekvensutredningar avseende karensavdragets konstruktion anser Svenskt Näringsliv att förslaget är bristfälligt och ofullständigt utrett. Mot denna bakgrund kan Svenskt Näringsliv inte tillstyrka den föreslagna utformningen av karensavdraget.

Med hänsyn till variationer i anställningsvillkor mellan olika branscher och avtalsområden är förslaget om möjligheter att via kollektivavtal fastställa den närmare beräkningen av sjuklönens storlek och karensavdraget från sjuklönen en förutsättning för att kunna gå över till karensavdrag, för att möjliggöra att karensavdraget kan anpassas utifrån bransch och avtalsområde. Denna nödvändiga förutsättning möjliggörs genom förslaget om 2 § i förslag om ändring av lagen (1991:1407) om sjuklön.

Kommitténs förslag innebär att karensavdrag inte ska göras om den försäkrade vid tio tillfällen fått avdrag från sjuklönen de senaste tolv månaderna. Regleringen i 6 § sjuklönelagen om att den försäkrade inte har någon karensdag, utan kan få sjuklön redan från första dagen, tillkom för att skydda den försäkrade som är frånvarande från arbetet på grund av arbetsoförmåga vid fler än tio tillfällen under en tolv månadersperiod (allmänt högriskskydd). Svenskt Näringsliv vill återigen påtala att regeln inte bör straffa arbetsgivare genom att ålägga denne betalningsansvar för det fall att antalet sjukfrånvarotillfällen överstiger tio. I likhet med regeln om särskilt högriskskydd (13-16 §§ sjuklönelagen) bör därför kostnaden för sjuklön motsvarande den första sjukdagen, då förslaget innebär att karensavdrag inte ska göras för anställd som varit frånvarande vid mer än tio tillfällen, istället bäras av sjukförsäkringen.

Förslag till ändring av arbetslöshetsförsäkringen

Ramtid

Svenskt Näringsliv **tillstyrker** att det införs en begränsning om att ersättningsdagarna ska förbrukas inom en viss kalendertid, räknat från och med den dag för vilken ersättning först lämnades. Det kan dock diskuteras om kommitténs förslag om att arbetslöshetsersättning endast lämnas för ersättningsdagar som förbrukas inom fem år är en alltför lång ramtid. En kortare tid skulle kunna övervägas för att understryka att arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring.

Dagens regelverk innebär att ersättningsdagarna kan spridas ut under en mycket lång tid. Om en arbetssökande exempelvis arbetar, är sjuk eller föräldraledig och därmed inte gör anspråk på ersättning så sparas ersättningsdagarna. En sådan möjlighet att spara ersättningsdagar försvagar signalen till arbetssökande att arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring och att det blir svårare att hitta ett nytt jobb om det har gått lång tid sedan första dagen som arbetslös.

Förlängning av företagares skydd

Kommittén föreslår en förändring i lagen om arbetslöshetsförsäkring som innebär en möjlighet för företagare att få arbetslöshetsersättning beräknad på tidigare anställningsinkomster om näringsverksamheten läggs ner inom 36 månader från det att verksamheten startade. Förslaget innebär en förlängning från dagens 24 månader. Om verksamheten upphör inom 36 månader ska således dagsförtjänsten grundas på tidigare anställning och prövningen av

om arbetsvillkoret är uppfyllt ska avse tid i anställning. Ramtiden ska som idag avse de tolv månader som närmast föregått den månad när den sökande startade sin verksamhet.

Svenskt Näringsliv **tillstyrker** förslaget och instämmer i kommitténs bedömning att en förlängning är rimlig med hänsyn till att det kan ta flera år att bygga upp lönsamhet i ett nystartat företag.

100-dagars regeln

Kommittén föreslår ett återinförande av den så kallade 100-dagarsregeln i arbetslöshetsförsäkringen. Under 2001-2007 fanns det i lagen om arbetslöshetsförsäkring en bestämmelse som innebar att en arbetssökande under första 100 ersättningsdagarna i en ersättningsperiod fick begränsa sig till att söka lämpliga arbeten inom sitt yrke och i närområdet. Kommittén föreslår att denna bestämmelse återinförs.

Det finns skäl för att låta en arbetssökande inledningsvis begränsa sitt sökande till dels arbeten som denne har erfarenhet av och kompetens för, dels arbeten inom pendlingsavstånd. Att en arbetssökande kan tillvarata sina erfarenheter och sin kompetens i ett framtida nytt arbete och inte heller behöver flytta har stora samhällsekonomiska vinster. Det finns dock risker med att låta detta bli en generell rättighet i arbetslöshetsförsäkringen eftersom det i många fall redan tidigt kan konstateras att den arbetssökande måste byta bransch eller söka jobb utanför pendlingsavstånd. Vidare kan det vara bättre att acceptera ett arbete i en ny bransch eller utanför närområdet för att därifrån söka sig till ett mer lämpligt arbete i linje med den kompetens och erfarenhet den arbetslöse har. Vid tillämpningen av en regel om lämpligt arbete bör bedömningen göras utifrån erfarenhet och kompetens.

Utifrån nuvarande bestämmelser om lämpligt arbete finns det möjligheter att ta hänsyn till individers olika förutsättningar och personliga förhållanden. I IAF:s föreskrifter om lämpligt arbete anges bl.a. att det geografiska och yrkesmässiga sökområdet ska vidgas i takt med att arbetslösheten fortgår. Vidare anges bl.a. att under en skälig övergångsperiod får en sökande av familjeskäl ha ett geografiskt begränsat sökområde. Några tidsgränser finns inte angivna utan det ska ske en individuell prövning av vad som är lämpligt arbete för den enskilde individen.

Svenskt Näringsliv tycker att det är bättre att inom ramen för nuvarande individuella prövning om lämpligt arbete försöka öka förutsägbarheten än att införa en generell regel vars tillämpning kan slå väldigt fel och öka kostnaderna i försäkringen utan samhällsekonomiska vinster. Ett återinförande av regeln förutsätter aktiva insatser, en fungerande matchning och arbetsförmedling för den arbetssökande, vilket kommittén inte beaktat. Svenskt Näringsliv **avstyrker** därför förslaget.

Förslag att förvaltningslagen tillämpas på a-kassorna

Kommittén föreslår att förvaltningslagen ska tillämpas på arbetslöshetskassornas verksamhet som avser myndighetsutövning. Det gäller regler om handläggning, handläggningstider, muntlig handläggning, jäv, kommunikering, motivering av beslut etc. Dessa regler i förvaltningslagen följs i regel redan idag av arbetslöshetskassorna. Men det finns helt klart en poäng med att de grundläggande rättssäkerhetsgarantier som förvaltningslagen ger den enskilde även formellt ska tillämpas vid arbetslöshetskassornas myndighetsutövning.

Med hänsyn till att det idag bara är arbetslöshetskassorna som kan administrera och hantera skaderegleringen i arbetslöshetsförsäkringen och att det i dagsläget inte är aktuellt att vare

sig ge någon annan organisation en sådan möjlighet eller överlåta administrationen till en myndighet **tillstyrker** Svenskt Näringsliv förslaget.

Förslag om intern kontroll och riskhantering för a-kassorna

Kommittén föreslår att arbetslöshetskassans styrelse ska ha skyldighet enligt lag att se till arbetslöshetskassan har tillräcklig intern kontroll och tillräckliga riskhanteringssystem.

Förslaget innebär att det i lag införs en skyldighet för arbetslöshetskassans styrelse att se till att kassan med beaktande av arten och omfattningen av kassans verksamhet har tillräcklig intern kontroll och tillräckliga riskhanteringssystem. Vidare ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att meddela närmare föreskrifter.

Det är således inte aktuellt att ge en myndighet i uppdrag att administrera arbetslöshetsförsäkringen. Därför är det viktigt att arbetslöshetskassorna har en fungerande intern kontroll och tillräckliga riskhanteringssystem för att minska risken för otillräckliga kontrollåtgärder och felaktiga utbetalningar. Det är också en fördel om variationen i styrningen och kontrollen mellan arbetslöshetskassorna inte är alltför stor. Svenskt Näringsliv **tillstyrker** förslaget.

Informationssäkerhet vid a-kassor

Kommittén föreslår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas i lag att föreskriva om informationssäkerhet för arbetslöshetskassor.

Med hänsyn till att arbetslöshetsförsäkringen inte administreras av en myndighet måste förtroendet hos medlemmar i arbetslöshetskassorna för att kassorna hanterar information på ett säkert sätt regleras särskilt. Informationen får inte hamna i fel händer och den ska också kunna gå att få tag på snabbt när den behövs. Det är också viktigt att informationen är korrekt särskilt med hänsyn till att den i vissa fall förmedlas vidare till myndigheter. Det är också rimligt att det ställs gemensamma krav på informationssäkerhet på alla arbetslöshetskassor. Svenskt Näringsliv **tillstyrker** förslaget.

Förslag om ändrad begränsningsregel vid deltidsarbete

Kommittén föreslår att det vid deltidsarbete lämnas ersättning under sammanlagt längst 60 veckor för varje ersättningsperiod. Kommittén föreslår att dagens deltidsbegränsning om 75-ersättningsdagar ersätts med en begränsning som innebär att till en person som utför deltidsarbete lämnas ersättning under sammanlagt längst 60 veckor för varje ersättningsperiod.

En rätt till arbetslöshetsersättning vid deltidsarbete har både positiva och negativa effekter. Det är bättre att arbeta lite än inte alls. Möjligheterna att finna ett nytt heltidsarbete är större om den arbetssökande söker utifrån ett deltidsarbete. Det brukar ofta uttryckas som att deltidsarbetet fungerar som en språngbräda till nytt heltidsarbete. Samtidigt finns det negativa effekter som innebär att ersättningen vid deltidsarbetslöshet minskar drivkrafterna att söka ett heltidsarbete. Livssituationen kan upplevas som bekväm om den arbetssökande får en kompletterande arbetslöshetsersättning utöver sin ersättning från utfört deltidsarbete och därmed har mer fritid till sitt förfogande.

Dessa och även flera andra skäl innebär att det bör finnas en rätt till ersättning vid deltidsarbetslöshet men att antalet ersättningsdagar bör vara begränsat. Var den optimala avvägningen ligger i denna fråga är i princip omöjligt att fastställa.

Kommitténs förslag innebär att för sökande som arbetar i stor omfattning blir det kortare ersättningstid, medan det för dem som arbetar i liten omfattning blir fler ersättningsdagar jämfört med dagens begränsningsregel. Kommittén beräknar att förslaget medför en kostnadsökning på 100 mkr vid införandet. Svenskt Näringsliv konstaterar att den samlade effekten på medellång eller lång sikt är mycket osäker. Däremot bedöms förslaget ha en positiv effekt på småföretagens möjlighet att behålla deltidsanställda som arbetar i liten omfattning och som inte kan erbjudas en anställning upp till sitt arbetsutbud.

Svenskt Näringsliv menar att det sammantaget kan vara så att nuvarande begränsning om 75 ersättningsdagar leder till en alltför kort omställningstid för dem som arbetar i liten omfattning. Samtidigt finns det en risk att de negativa effekterna av rätt till ersättning vid deltidsarbetslöshet förstärks med kommitténs förslag. Svenskt Näringsliv tillstyrker att begränsningsregeln utformas som en begränsning i kalendertid. Konsekvenserna av föreslagen längd på 60 veckor är dock ytterst osäkra och borde därför utredas ytterligare.

Förslag till ändring av socialförsäkringsbalken (SFB)

Förbättrat försäkringsskydd för företagare och aktiebolagsägare

Svenskt Näringsliv anser att företagare bör behandlas lika i sjukförsäkringen. Valet av företagsform bör inte avgöra hur företagaren betraktas inom sjukförsäkringen. Det är inte rimligt att en företagare i aktiebolag betraktas som anställd, utan möjlighet att välja karenstid och utan möjligheter till särskild beräkning av sjukpenninggrundande inkomst (SGI) under uppbyggnadsskedet, då SGI för aktiebolagsägare helt och hållet beräknas på uttagen lön. Eftersom SGI inte bara används för att beräkna sjukpenning, utan även andra ersättningar som kompenserar för inkomstbortfall såsom exempelvis föräldrapenning, kan detta få mycket negativa och ofta okända konsekvenser för den som startar aktiebolag.

De första åren under uppbyggnadsskede är viktiga och ibland kritiska för ett företags överlevnad. Det finns särskilda regler för företagare med enskild firma och handelsbolag, som möjliggör att under verksamhetens uppbyggnadsskede fastställa en fiktiv SGI baserad på en jämförelseinkomst. Med jämförelseinkomst menas skälig lön för liknande arbete för annans räkning. Motsvarande möjlighet finns ännu inte för den som driver aktiebolag, då dessa betraktas som anställda i sjukförsäkringen.

När det gäller så kallade kombinatorer så kan valet att driva verksamhet som deltidssysselsättning vid sidan av anställning vara ett tecken på osäkerheten i att lämna den trygghet som anställningen innebär. Socialförsäkringarnas utformning kan spela en stor roll vid överväganden att bli företagare på heltid, inte minst avseende kvinnors företagande.

Svenskt Näringsliv menar att det är angeläget att fler personer vågar ta steget till företagande. Sjukförsäkringen bör utformas så att drivkrafter att starta och driva företag skapas oberoende av företagsform. Därför bör SGI-skyddet under uppbyggnadsskedet för aktiebolagsägare regleras på motsvarande sätt som gäller för egenföretagare.

Svenskt Näringsliv **tillstyrker** kommitténs förslag om att införa särskild SGI-beräkning för aktiebolagsägare under en period av 36 månader från det att verksamheten startade. Svenskt Näringsliv menar dock att utformningen av regelverket för det särskilda SGI-skyddet för aktiebolagsägare bör vara likalydande med det som gäller för egenföretagare. För att regelverket om det särskilda SGI-skyddet under uppbyggnadsskede ska bli likalydande oavsett val

av företagsform, bör den föreslagna nya bestämmelsen i 25 kap. 7 a § 1 st. SFB föreskriva att *den sjukpenninggrundande inkomsten beräknas till minst vad som motsvarar skälig avlöning för liknande arbete för annans räkning*, på motsvarande sätt som regleras för egenföretagare i 25 kap. 9 § SFB.

Kommitténs föreslagna reglering av SGI-skyddet utgår från aktiebolagsägarens sjukpenninggrundande inkomst innan verksamheten startade, och inte utifrån den så kallade jämförelseinkomsten som gäller för egenföretagare. Kommitténs förslag utgår från det SGI-skydd som gäller för försäkrade vid exempelvis studier och föräldraledighet. Svenskt Näringsliv menar att SGI-skydd för aktiebolagsägare bör göras med utgångspunkt i gällande regelverk avseende egenföretagares SGI-skydd.

Svenskt Näringsliv instämmer med att SGI-skyddet under uppbyggnadsskede ska vara tillämplig för personer där aktiebolaget är en betydande försörjningskälla, där verksamheten bedrivs yrkesmässigt och självständigt, samt att personen ska utföra arbete i och ha ett väsentligt inflytande över företaget.

Svenskt Näringsliv **tillstyrker** även kommitténs förslag om att för företagare utvidga tiden med särskilt skydd av den sjukpenninggrundande inkomsten från näringsverksamhet från 24 till 36 månader. På sådant sätt blir skyddet av SGI under uppbyggnadsskede förlängt. Till sammans med förslaget avseende aktiebolagsägare kommer längden av uppbyggnadsskede uppgå till samma period - dvs. 36 månader - oavsett val av företagsform.

Svenskt Näringsliv menar att det är angeläget att skyndsamt förbättra försäkringsskyddet för företagare som bedriver sin verksamhet i aktiebolagsform, författningsförslagen bör genomföras omgående och träda i kraft den 1 januari 2016.

Samverkan, rehabilitering och rehabiliteringsersättning

Svenskt Näringsliv **tillstyrker** att 29 och 30 kap. SFB tydliggör och betonar samverkan mellan sjukprocessens aktörer. Att i regelverket beskriva Försäkringskassans arbete utifrån samverkansansvaret, snarare än utifrån arbetet med rehabiliteringen kan ses som ett tydliggörande av myndighetens faktiska roll. Ytterligare förtydliganden förordas dock som beskriver myndighetens funktion och ansvar i rehabiliteringsarbetet, där Försäkringskassans samordnings- och samverkansansvar i rehabiliteringsarbetet klart framgår.

Svenskt Näringsliv anser att Försäkringskassan har en viktig funktion som central aktör i rehabiliteringsprocessen. Myndighetens roll och ansvar bör därför vara tydligt formulerat. Allt för svepande och vaga formuleringar riskerar leda till att Försäkringskassan i mindre utsträckning och på ett mindre rättssäkert sätt samverkar kring rehabiliteringen av de sjuk-skrivna. Svenskt Näringsliv är därför tveksam till kommitténs förslag avseende 30 kap. 10 § 2 st och 14 § SFB. Otydlighet avseende myndighetens ansvar kan innebära att Försäkringskassan väljer att inte delta i rehabiliteringsmöten med övriga aktörer, vilket visat sig försvåra och fördröja återgången i arbete. Det är av vikt att Försäkringskassan även i framtiden aktivt verkar för att alla aktörer i sjukprocessen vidtar de åtgärder som behövs för en effektiv rehabilitering. Myndigheten har exempelvis i rehabiliteringsmöten med övriga aktörer möjlighet att, utifrån sin kunskap om den försäkrade, bidra till en effektiv rehabilitering och återgång i arbete. Inte minst är Försäkringskassans möjligheter att i samband med samverkan göra överväganden om exempelvis sjukpenning, förebyggande sjukpenning och rehabiliteringspenning av betydelse för att underlätta återgång i arbete.

Svenskt Näringsliv **avstyrker** kommitténs förslag att slopa kravet i 30 kap. 6 § SFB att den försäkrades arbetsgivare ska lämna de upplysningar till Försäkringskassan som behövs för att den försäkrades behov av rehabilitering snarast ska kunna klargöras. För att Försäkringskassan ska kunna klargöra rehabiliteringsbehovet, planera och samverka med alla aktörer på ett betydelsefullt sätt för återgång i arbete fyller denna uppgiftsskyldighet en funktion. Regleringen tydliggör såväl arbetsgivarens, den försäkrades som Försäkringskassans ansvar i och för rehabiliteringsplanering och betonar vikten av inte förlora värdefull tid. Utan sådant ansvar för Försäkringskassan och utan uppgiftsskyldighet för arbetsgivaren riskerar rehabiliteringsprocessen att fördröjas och återgång i arbete att försenas. Arbetsgivarens ansvar för den arbetslivsinriktade rehabiliteringen som sådan framgår av arbetsmiljölagen. Genom att arbetsgivaren lämnar upplysningar om rehabiliteringsplanering och vidtagna insatser utifrån detta ansvar underlättas Försäkringskassans samordning.

Utredningens del 1 – 6

Socialförsäkringsutredningen lämnar i slutbetänkandet, indelat i sex separata delar, såväl förslag som bedömningar om hur socialförsäkringarna kan förbättras och hur utformningen av det fortsatta reformarbetet ska utformas. Svenskt Näringsliv kommenterar dessa separata delar enligt följande.

Del 1 Ett rättvisande inkomstunderlag

Svenskt Näringsliv är positiv till kommitténs förslag om ett nytt gemensamt inkomstunderlag för ersättning i trygghetssystemen som beräknas på de historiska inkomster den försäkrade har haft och för vilka arbetsgivaren betalar socialavgifter. Genom en så kallad historisk inkomst uppnås en större förutsebarhet för den försäkrade om de inkomster som ligger till grund för ersättning till exempel vid sjukfrånvaro, föräldraledighet eller arbetslöshet. Beräkning av exempelvis sjukpenningsgrundande inkomst (SGI) skulle med historisk beräkningsgrund kunna bli både enklare och mer rättssäker. Försäkringsmässigheten tydliggörs genom att de inkomster socialavgifter betalas för ingår i inkomstunderlaget för ersättning. Svenskt Näringsliv beklagar dock att kommittén inte lämnar förslag om enklare och mer förutsebart inkomstunderlag även för företagare.

Kommitténs förslag avseende historiskt inkomstunderlag bygger på att arbetsgivaren varje månad till Skatteverket på individnivå rapporterar inkomstuppgifter enligt kontantprincipen. Svenskt Näringsliv anser att ett ersättningssystem utifrån historiska inkomstuppgifter förutsätter en rimlig uppgiftslämnarbörd för företagen som står i proportion till de vinster historisk inkomstunderlag kan medföra. För att sådan bedömning ska kunna göras krävs heltäckande och konsekvensbeskrivna förslag. Slutbetänkandet innehåller inte sådant helhetsförslag, vilket Svenskt Näringsliv menar är en allvarlig brist.

Svenskt Näringsliv menar att förändring av arbetsgivardeklarationen till att omfatta månadsvisa inkomstuppgifter på individnivå till Skatteverket med syfte att användas som beslutsunderlag i trygghetssystemen, innebär en utvidgning av deklarationens betydelse. Detta ställer krav på tydligt regelverk vad avser deklarationens rättsliga status, rättelseförfarande och ansvarsförhållanden. Svenskt Näringsliv menar att kommittén inte beskrivit hur den föreslagna utvidgade rapporteringen till Skatteverket står i överensstämmelse med gällande regelverk avseende arbetsgivarens uppgiftsskyldighet av betydelse i beskattningshänseende. Kommittén redovisar inga förslag eller konsekvensbeskrivningar i denna del, vilket är en allvarlig

brist som försvårar möjligheten att göra en seriös helhetsbedömning av förslaget. Kommitténs förslag kan därför inte heller i detta avseende bedömas utifrån legitima krav om förutsebarhet, rättssäkerhet och administrativ effektivitet.

Införande i två etapper

Kommittén föreslår en övergång till så kallad historisk inkomst i två etapper. Förslaget innebär att ersättningarna i socialförsäkringarna, i normala fall, ska baseras på de genomsnittliga inkomsterna tolv månader före försäkringsfallet. Huvuddelen av de olika undantag och särregler som finns i nuvarande socialförsäkringar för beräkning av inkomstunderlaget ska fortsätta att gälla. En införandekommission föreslås tillsättas, vilken leder införandet av systemet.

I den första etappen ska inkomstuppgifter börja insamlas. När inkomstunderlaget för den försäkrade uppgår till tolv månader ska en förenklad beräkning av sjukpenninggrundande inkomst göras (historisk inkomst). Denna förenklade historiska inkomst ska utgöra förval vid ansökan om ersättning. Är den försäkrades inkomst högre, ska den försäkrade ange detta och ersättning provas enligt nuvarande regler. Den försäkrade ska då styrka sina inkomstuppgifter på sätt som sker idag, vilket de facto innebär uppgiftslämnande för arbetsgivaren. Vad gäller arbetslöshetsförsäkringen används i etapp ett den månadsvis inrapporterade inkomsten för beräkning av ersättningen för arbetslösa som har haft ett anställningskontrakt med överenskommen arbetstid. För arbetslösa med mer komplicerade inkomst- och arbetstidsförhållanden före arbetslösheten, exempelvis timanställda, behålls nuvarande beräkningsregler. I denna etapp ska det undersökas i vilken omfattning träffsäkerheten förbättras när det gäller ersättningsgrundande inkomst baserad på månadsvis inrapporterade inkomster, jämfört med beräkning enligt nuvarande regler.

Den så kallade införandekommissionen föreslås att, när historisk inkomstuppgift använts i 18 månader, till regeringen lämna bedömning om när etapp två ska påbörjas.

I den andra etappen ska ersättningarna med få undantag baseras på förenklad historisk inkomstuppgift, där den förenklade beräkningen anpassats för att hantera alla de situationer som idag täcks av bestämmelser om SGI-skydd. Blir ersättningen med förenklad historisk beräkning lägre än med nuvarande beräkning, föreslås att ersättningen beräknas enligt nuvarande regler. Avseende arbetslöshetsförsäkringen föreslås i etapp två införande av ett inkomstvillkor som beräknas på den månadsvis inrapporterade inkomsten som kvalifikationskrav. Denna inkomst används också för att beräkna den ersättningsgrundande inkomsten.

Avseende ersättning inom socialförsäkringen föreslås att om den förenklade historiska beräkningen innebär lägre ersättning jämfört med nuvarande beräkning, ska ersättningen beräknas enligt nuvarande regler. Svenskt Näringsliv ser inga skäl för att nuvarande system ska behållas parallellt med förenklad historisk beräkning. Avseende arbetslöshetsförsäkringen föreslås, i såväl etapp ett som två, att nuvarande system med arbetsvillkor och ersättning baserad på periodiserad tidigare faktisk inkomst behålls parallellt. Dessa uppgifter ska på samma sätt som idag styrkas genom arbetsgivarintyg. Svenskt Näringsliv ser inga skäl för att nuvarande system ska finnas kvar parallellt med ett inkomstvillkor och månadsvis inrapporterade inkomster.

Svenskt Näringsliv menar att en övergång till gemensamt historiskt inkomstunderlag för ersättning i trygghetssystemen, som bygger på att arbetsgivaren varje månad till Skatteverket

rapporterar utbetalda löner på individnivå, kräver tydliga och konsekvensbeskrivna författningsförslag som beskriver helheten, vilket föreliggande förslag inte gör. För en tydlig, förutsebar och rättssäker övergång till ett nytt gemensamt inkomstunderlag krävs därutöver att nuvarande regelverk avseende ersättning i trygghetssystemen (exempelvis sjukpenninggrundande inkomst och arbetslöshetsersättning) och skyddsregler tillämpas övergångsvis, det vill säga under en på förhand angiven och begränsad tid. Förslagsvis tillämpas nuvarande regelverk under begränsad tid om 12 månader, med utgångspunkt i den tidpunkt då det nya regelverket om historiskt inkomstunderlag träder i kraft. Utan sådan tydlig begränsning riskerar två parallella och komplexa system avseende inkomstunderlag för ersättning i trygghetssystemen gälla under oöverskådlig tid. En övergång till ett nytt gemensamt inkomstunderlag för ersättning i trygghetssystemen måste ske på ett rättssäkert, förutsebart och legitimt sätt. Sådan övergång måste även ske på ett administrativt effektivt sätt. Svenskt Näringsliv menar att den föreslagna konstruktionen är alltför ofullständig och därför inte uppfyller dessa krav.

Arbetsgivarens uppgiftslämnarbörda

Arbetsgivarens uppgiftslämnarbörda måste vara rimlig och stå i proportion i förhållande till de vinster historisk inkomst kan medföra. Föreliggande förslag avseende gemensamt inkomstunderlag bygger på att arbetsgivaren varje månad till Skatteverket på individnivå rapporterar utbetalda löneförmåner och innebär en tillkommande uppgiftslämnarbörda. För att väga upp denna tillkommande uppgiftslämnarbörda krävs en tydlig och konsekvent övergång till historiskt inkomstunderlag, och tiden med parallella system måste minimeras genom att nuvarande system behålls under en tidsbegränsad övergångsperiod. Arbetsgivarens rapportering bör ske vid ett tillfälle och till en instans - Skatteverket. Inkomstuppgifter som andra myndigheter, såsom Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, behöver för sin myndighetsutövning förutsätts då hämtas från Skatteverket, utan att arbetsgivaren behöver lämna ytterligare uppgift. Det är en allvarlig brist att kommittén inte tydligt konsekvensbeskrivit uppgiftslämnarbördan för företagen avseende förslagen i vare sig etapp ett eller två.

För att den samlade uppgiftslämnarbördan för företagen ska bli rimlig vid ett införande av månadsrapportering på individnivå till Skatteverket, krävs bland annat att den årliga kontrolluppgiften slopas, att Skatteverket utvecklar ett enkelt rapporteringsverktyg för företagen och att uppgiftslämnandet kan ske teknikneutralt. Inte minst för de mindre företagen krävs att anpassade stöd och verktyg utvecklas av Skatteverket, så att den tillkommande uppgiftslämnarbördan minimeras. För att uppnå en rimlig samlad uppgiftslämnarbörda krävs dessutom att företagen inte behöver upprätta nuvarande arbetsgivarintyg i arbetslöshetsförsäkringen, utan att den inkomstuppgift som rapporteras till Skatteverket månadsvis är tillräckligt inkomstunderlag för såväl beräkning av arbetslöshetsersättning som bedömning av kvalifikationskravet (inkomstvillkoret).

Det är mycket betungande och tidskrävande för företagen att fylla i dagens arbetsgivarintyg i arbetslöshetsförsäkringen. Arbetslöshetskassorna kräver ofta in kompletteringar från arbetsgivarna. Om nuvarande system med arbetsvillkor och ersättning baserad på periodiserad inkomst behålls parallellt, kommer fördelarna med förslaget att bli avsevärt mindre för företagen eftersom det enligt förslaget alltid finns en möjlighet för de anställda att kräva ett arbetsgivarintyg enligt nuvarande system. Den samlade uppgiftslämnarbördan blir i ett sådant perspektiv betydande för företagen, inte minst för de mindre företagen med manuell hantering.

Inkomstvillkor i arbetslöshetsförsäkringen

Svenskt Näringsliv ställer sig positivt till förslaget att införa ett inkomstvillkor i arbetslöshetsförsäkringen. Det nya inkomstvillkoret innebär att rätt till ersättning har en arbetslös som under ramtiden om 12 månader haft inkomster i minst sex månader på en viss nivå. Kommittén tar inte ställning till vilken nivå som kan gälla men gör bedömningen att en inkomst motsvarande minst 20 procent av prisbasbeloppet varje månad (2015 8 900 kr) skulle innebära att huvuddelen av dem som i dag uppfyller ett arbetsvillkor även skulle uppfylla inkomstvillkoret. Vidare föreslås att ersättningsnivån i grundförsäkringen bör vara 40 procent av dagsförtjänsen. Detta motsvarar hälften av den högsta ersättningen i den frivilliga försäkringen. Svenskt Näringsliv anser att dessa nivåer kan vara rimliga.

Del 2 En långsiktigt hållbar sjukförsäkring

Sjukförsäkringen bör vara långsiktigt stabil och hållbar, bidra till ökad sysselsättning och vara hållbart finansierad. Försäkringens fokus bör vara arbete. Arbete är ofta hälsofrämjande i sig. Det är viktigt att försäkringen medverkar till snabba och adekvata åtgärder som leder tillbaka till arbete, liksom åtgärder för att förhindra och förebygga frånvaro.

Svenskt Näringsliv instämmer med kommittén att sjukfrånvaron i Sverige har varit orimligt hög jämfört med andra länder, särskilt vid beaktande att de försäkrade är jämförelsevis friska och att arbetsmiljön är god. Sjukfrånvaron har dessutom varierat kraftigt över tid, utan samband med utvecklingen av folkhälsan eller arbetslivet. I början av 2000-talet var omfattande permanent sjukfrånvaro i kombination med allt längre sjukpenningperioder ett överskuggande och ohållbart problem, med låg tilltro till sjukförsäkringen och inte heller finansiellt hållbart. Situationen ledde till en parlamentarisk enighet om nödvändigheten att vidta åtgärder för att vända den skenande frånvaron. Ett tydligt politiskt mål sattes att halvera sjukfrånvaron och Socialförsäkringsutredningen tillsattes. Utredningen konstaterade att det huvudsakliga problemet var en alltför mjuk tillämpning av sjukförsäkringen, utan de nödvändiga grindvaktmekanismer som ett generöst försäkringssystem kräver. Att tillämpningen inte var likvärdig och därför inte rättssäker. Utredningen pekade ut minskade ersättningsnivåer, riktlinjer för sjukskrivning och en borte tidsgräns som önskvärda åtgärder för att vända utvecklingen. Det är mot denna bakgrund som sjukförsäkringen reformerades 2008.

Den reformerade sjukförsäkringen, fasta bedömningstidpunkter och borte tidsgräns

Svenskt Näringsliv vill understryka att den reformerade sjukförsäkringen med fasta bedömningstidpunkter av arbetsförmågan och en borte tidsgräns bidragit till en ökad aktivitet hos alla inblandade aktörer i sjukförsäkringen. Den har skapat drivkrafter och en medvetenhet om betydelsen av att vidta åtgärder för att ta tillvara arbetsförmåga utan att förlora tid. Med den reformerade sjukförsäkringen tas arbetstagarnas arbetsförmåga tillvara tidigare, vilket studier visar har lett till såväl lägre som kortare sjukfrånvaro, samt att den idag håller tillbaka sjukfrånvarons ökningstakt. Svenskt Näringsliv välkomnar därför att sjukförsäkringens fasta bedömningstidpunkter av arbetsförmågan är principiella utgångspunkter som har stöd hos kommittén.

Sjukförsäkringens syfte är att kompensera för tillfällig arbetsoförmåga på grund av sjukdom. Svenskt Näringsliv menar därför att det är rimligt att sjukpenningdagarna är begränsade genom en borte tidsgräns, vilket också gäller för motsvarande försäkringar i jämförbara länder. Samtidigt som det är viktigt för legitimiteten i systemet att en sådan gräns upplevs som rättvis och rimlig. I sjukförsäkringen bör det därför finnas utrymme för flexibilitet och individuella

bedömningar. Att ta bort den borte tidsgränsen sänder dock fel signaler, det riskerar att underminera tilliten till sjukförsäkringen och att ytterligare spä på den utveckling vi nu ser med ökande sjukfrånvaro, även om ökningen sker från historiskt låga nivåer. Ett avskaffande av den borte tidsgränsen kan dessutom innebära att attityderna till sjukskrivningarna påverkas, så att det än en gång blir mer accepterat att sjukskriva under mycket långa perioder. En fortsatt reformering av sjukförsäkringen bör bygga vidare på de principiella utgångspunkter som sjukförsäkringen vilar på, med tydliga tidsgränser för bedömning av arbetsförmåga, en borte tidsgräns och fokus på att ta tillvara arbetsförmåga för att underlätta återgång i arbete.

Svenskt Näringsliv menar att kommitténs resonemang om att införa ytterligare bedömnings-tidpunkter även för sjukskrivningar som överstiger ett år är väl värda att utveckla, då det skulle kunna innebära att den försäkrades arbetsförmåga bättre bedöms och tas till vara.

Utvecklade mål för sjukfrånvaron – behovet av fasta spelregler

Kommittén förespråkar fastlagt mål för sjukfrånvaron som är i nivå med jämförbara länder i Europa. Svenskt Näringsliv menar att en låg och stabil sjukfrånvaro är nödvändig för sjukförsäkringens legitimitet och finansiella hållbarhet, dvs. en sjukfrånvaro utan de kraftiga upp- och nedgångar som skett historiskt. En sjukfrånvaro i nivå med jämförbara länder bör även inkludera en jämförelse av motsvarande sjukförsäkringssystem, för att identifiera åtgärder och möjliggöra utveckling.

Svenskt Näringsliv är positiv till kommitténs förslag om en bred politisk överenskommelse som lägger fast den nivå för sjukfrånvaron (dvs. såväl sjukpenning som förtidspension) som är långsiktigt hållbar och vilka åtgärder som ska sättas in om målet inte nås. Kommittén menar att sådant mål om långsiktigt stabil och låg sjukfrånvaro skyndsamt bör utredas, preciseras och utvecklas, att klargöranden behövs om vilka som ansvarar för måluppfyllelse och på vilket sätt målet ska nås. Svenskt Näringsliv konstaterar att den parlamentariska kommittén inom ramen för utredningen inte kunnat tydliggöra sådant mål, vilket är olyckligt då det i sig kunde underlätta den föreslagna överenskommelsen.

Svenskt Näringsliv är positiv till kommitténs förslag om att ett arbete påbörjas snarast om en bred politisk överenskommelse som fastställer vilka förändringar i regelsystemet och andra åtgärder som ska vidtas när sjukalet oförklarligt under en lämplig period avviker från referensnivån. Svenskt Näringsliv konstaterar att den parlamentariska kommittén inom ramen för utredningen inte kunnat utveckla och tydliggöra sådana förändringar i regelsystemet, vilket är olyckligt då det i sig kunde underlätta den föreslagna breda politiska överenskommelsen för en långsiktigt hållbar sjukförsäkring.

Fristående sjukförsäkring

Svenskt Näringsliv instämmer med kommitténs bedömning att sjukförsäkringen även fortsättningsvis bör vara en integrerad del av statsbudgeten, mot bakgrund av de utmaningar som välfärdspolitiken står inför och de politiska prioriteringar som behöver göras. Behovet av fasta spelregler inom sjukförsäkringen är inte avhängigt att försäkringen görs självständig enligt kommittén.

Förstärkt ansvar för hälso- och sjukvården

Kommittén identifierar hälso- och sjukvårdens roll som nyckelaktör för den försäkrades återgång i arbete, men menar att landstingen inte bör medfinansiera sjukförsäkringens kostnader då det skulle kunna innebära risk för att principen vård efter behov sattes på undantag.

Svenskt Näringsliv instämmer med kommittén i vikten av att landstingen ger sjukskrivningsfrågor högre prioritet, utifrån hälso- och sjukvårdens möjligheter att påverka sjukfrånvaron. Därför saknar Svenskt Näringsliv resonemang och överväganden i betänkandet om möjliga vägar för utformning av ett medfinansieringsansvar. Med beaktande av principen om vård efter behov bör ett medfinansieringsansvar för landstingen kunna utformas. Sådan medfinansiering av sjukförsäkringen kunde ge sjukskrivningsfrågor högre prioritet i landstingen och möjligheter att tillse att hälso- och sjukvården vidtar och följer upp insatser som tar tillvara arbetsförmåga och underlättar återgång i arbete.

Utvecklat försäkringsmedicinskt beslutsstöd

Svenskt Näringsliv instämmer med kommittén i behoven av utöka Socialstyrelsens uppdrag avseende det försäkringsmedicinska beslutsstödet, till att även avse förvaltning, utveckling och uppdatering, samt utvärdering hur stödet används i sjukskrivningsprocessen. I sammanhanget vill Svenskt Näringsliv påtala att Socialstyrelsen även bör få i uppdrag att utvärdera vilken information som ska finnas i läkarintyget. Detta är angeläget inte minst i ljuset av att Försäkringskassan för sjukskrivningar som avser högst två månaders sjukskrivning beslutat införa kraftigt förenklade läkarintyg. Svenskt Näringsliv befarar att dessa förenklade läkarintyg kommer försvåra arbetsgivarens möjligheter att bedöma om och på vilket sätt den försäkrades arbetsförmåga kan tas tillvara, då information om bland annat funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning kommer saknas i intygen. Svenskt Näringsliv menar att de förenklade läkarintygen riskerar att försvåra och fördröja insatser för återgång i arbete, vilket i sin tur kan förlänga sjukskrivningsperioderna. Särskilt om hälso- och sjukvården inte i samband med sjukskrivningen tar kontakt med aktuell arbetsgivare för att utröna och bekräfta möjligheter att ta tillvara den anställdes arbetsförmåga trots sjukdom.

Utvecklat bedömningsstöd för hälso- och sjukvårdens arbete med tidiga insatser

Svenskt Näringsliv stödjer förslaget att införa ett bedömningsstöd för hälso- och sjukvården för att tidigt identifiera insatser som kan minska behovet av sjukskrivning, öka återgång i arbete och prognostisera risken för långtidssjukskrivning. Sådant bedömningsstöd bör särskilt beakta erfarenheter från arbetsgivare. Med utgångspunkt i kommitténs förslag om att hälso- och sjukvården ska ta ett större ansvar tidigt i sjukprocessen genom kontakt och samverkan med arbetsgivaren och patienten, så kan ett bedömningsstöd underlätta att patienter med behov av sådan samverkan identifieras tidigt. Stödet ska också tydliggöra effektiva insatser för att underlätta återgång i arbete och tydliggöra sjukskrivningens fördelar och risker.

Självrisk i försäkringen

Kommittén föreslår att karensdagen ersätts av ett karensavdrag och menar att ett karensavdrag innebär en mer rättvis reglering av den enskildes självrisk i samband med sjukdom. Kommittén menar att regleringen bör utformas så att de avtalsslutande parterna ges utrymme att tekniskt närmare reglera karensavdraget storlek inom sjuklönesystemet. Svenskt Näringsliv tillstyrker en övergång från karensdag till karensavdrag, se remissvaret under rubriken *Utredningens författningsförslag*.

Ökad försäkringsmässighet och ökad standardtrygghet

Svenskt Näringsliv delar kommitténs slutsats att välfärden står inför stora utmaningar, bland annat till följd av demografiska förändringar, med en befolkningssammansättning med en ökande andel äldre i relation till dem i arbetsför ålder. Detta innebär att det inom överskådlig tid kommer finnas begränsade resurser för reformer av socialförsäkringarna, varför framtida reformer bör fokusera på att effektivisera försäkringarna, att tillse att de stödjer arbetslinjen, tar tillvara arbetsförmåga och underlättar återgång i arbete.

Kommittén föreslår att den ekonomiska standardtryggheten i socialförsäkringarna bör stärkas genom ett tydligare samband mellan arbete, inkomst, avgift och ersättning och menar att taket i sjukförsäkringen därför bör höjas till cirka åtta prisbasbelopp. Svenskt Näringsliv konstaterar att kommittén inte tydligt redovisat hur denna standardhöjning ska finansieras, vilket är en brist. Svenskt Näringsliv menar att försäkringsmässigheten i socialförsäkringarna bör förbättras och prioriteras genom tydligare samband och koppling mellan den avgift som betalas och den ersättning som kan erhållas. Svenskt Näringsliv menar därför att avgifter endast bör betalas på de lönedelar som motsvaras av rätt till ersättning.

Mer flexibel sjukpenning

Svenskt Näringsliv instämmer inte med kommitténs förslag om behoven av fler och mer flexibla förmånsnivåer för sjukpenningen. Företagens möjligheter att leda och planera verksamheten, att ta tillvara den försäkrades arbetsförmåga och rekrytera ersättare försvåras vid fler förmånsnivåer. Dagens förmånsnivåer för sjukpenning om 25, 50, 75 och 100 procent är tillräckliga för att stegvis ta tillvara den försäkrades arbetsförmåga.

Förstärkt kompetensutveckling hos Försäkringskassan

Svenskt Näringsliv menar att det är en självklarhet att tillämpningen av sjukförsäkringen, och övriga socialförsäkringar, håller en hög kvalitet och att handläggarna besitter relevant försäkringsmedicinsk kompetens. Att sjukförsäkringen tillämpas rättssäkert och likformigt är en förutsättning för dess legitimitet.

Svenskt Näringsliv vill i sammanhanget påtala att det i ett generöst försäkringssystem som sjukförsäkringen är viktigt att betona Försäkringskassans roll som grindvakt av systemet. I en nyligen publicerad rapport från Inspektionen för socialförsäkringen (ISF 2015:5) konstateras att Försäkringskassan kontrollerar de sjukskrivnas rätt till ersättning i allt mindre utsträckning, samtidigt som sjukskrivningarna blivit allt längre. ISF menar det är mycket sannolikt att den försvagade regeltillämpningen är en delförklaring till de allt längre sjukskrivningstiderna och den högre sjukfrånvaron de senaste åren. Det är också möjligt att den försämrade kontrollen har inneburit att fler sjukskrivningar än annars har påbörjats, eftersom den ökade sjukfrånvaron i sig kan ha skickat signaler om att det har blivit enklare att beviljas ersättning. Samtidigt har antalet ärenden som de försäkrade överklagar till förvaltningsrätten minskat. Inom de förmåner som överklagas mest, sjukpenning och sjukersättning, tycks utvecklingen vara kopplad till att Försäkringskassan avslår allt färre ansökningar.

Del 3 Bättre stöd för återgång i arbete vid ohälsa

Svenskt Näringsliv instämmer med kommittén i att arbetsgivaren har ett omfattande ansvar för den arbetslivsinriktade rehabiliteringen och att ytterligare reglering inte behövs. Arbetsgivarnas ansvar är omfattande såväl avseende förebyggande arbetsmiljöarbete som arbetslivsinriktad rehabilitering för att ta tillvara arbetsförmåga, där det allmänt ställs större krav på arbetsgivare med många anställda. Mindre företag har lägre sjukfrånvaro än större arbetsgivare, samtidigt som de mindre företagen sällan har anställda som kräver särskilda insatser för återgång i arbete. Det gör att mindre företag har särskilda utmaningar för att upprätthålla kompetens kring rehabiliteringsfrågor. Svenskt Näringsliv delar kommitténs bedömning att det behövs fler aktörer och ökad valfrihet för bättre och mer utvecklat stöd till arbetsgivare avseende rehabilitering och återgång i arbete vid ohälsa. Svenskt Näringsliv menar att det i sammanhanget är av vikt att fokusera på de mindre företagens behov och med utgångspunkt i mångfald och valfrihet, där det enskilda företaget bäst kan bedöma vilket stöd man

har behov av. I sammanhanget vill Svenskt Näringsliv påtala att avdragsrätt för privata sjukvårdsförsäkringar som tecknas av företagen för medarbetarna bör införas.

Kommittén bedömer att regeringen aktivt bör bidra till att underlätta avtal mellan arbetsmarknadens parter som innefattar omställningsstöd även till personer som drabbas av ohälsa. Företagens ansvar för att ta tillvara de anställdas arbetsförmåga omfattar återgång i arbete på företaget. När det finns möjlighet att ta tillvara den försäkrades arbetsförmåga genom omställning till annan arbetsgivare, ligger ansvaret hos Arbetsförmedlingen. Svenskt Näringsliv menar att det är arbetsmarknadens parter som i förhandlingar, med utgångspunkt i såväl företagens som medarbetarnas omställningsförmåga, har att överväga möjligheter att innefatta omställningsstöd även för anställda som sägs upp på grund av sjukdom.

Hälso- och sjukvårdens samverkan

Svenskt Näringsliv stödjer kommitténs förslag att införa samverkansskyldighet för hälso- och sjukvården när det är nödvändigt för en patient att så snart som möjligt kunna återgå i arbete eller då sjukskrivning kan undvikas genom samverkan. På sådant sätt tydliggörs hälso- och sjukvårdens ansvar att ta direktkontakt med arbetsgivaren, i syfte att underlätta återgång i arbete eller helt undvika sjukfrånvaro, se *remissvaret under rubriken Utredningens författningsförslag*.

Behandlings- och rehabiliteringsplanering

Kommittén föreslår att hälso- och sjukvården får ansvar för behandlings- och rehabiliteringsplanering, när en patient är i behov av mer sammansatta vård- och behandlingsinsatser, till exempel då medverkan krävs från flera olika specialiteter inom vården. Kommittén menar att patienter med behov av mer komplexa och diversifierade insatser för att kunna återgå i arbete skulle gynnas av sådan rehabiliteringsplanering. Svenskt Näringsliv är positiv till förslaget och menar att det är av vikt att säkra en strukturerad planering genom hela vårdkedjan med fokus på återgång i arbete, det bör också i det i enskilda fallet tydligt framgå vilken instans i vården som har ansvaret för sådan planering. Det är dock av vikt att det tydligt framgår att vårdens ansvar för sådan rehabiliteringsplanering rör den medicinska rehabiliteringen och samverkan med arbetsgivarna.

Statsbidrag för koordineringsfunktioner

För att hälso- och sjukvården tidigt ska kunna samverka med arbetsgivaren och patienten föreslår kommittén ett permanent statsbidrag till landstingen. Koordineringsfunktioner inom vården har utvecklats och hittills finansierats inom ramen för den så kallade sjukskrivningsmiljarden. Koordineringsfunktioner är ett sätt att underlätta sådan samverkan, samtidigt som läkares tid frigörs för patientkontakt. Svenskt Näringsliv instämmer med kommittén om att det krävs resurser för att skapa förutsättningar för hälso- och sjukvården att ta ett större ansvar avseende samverkan med arbetsgivaren och patienten. Svenskt Näringsliv vill understryka betydelsen av att tillgängliga resurser verkligen tillfaller den reella utföraren av samverkansinsatsen. Det finns annars risk för att privata vårdutförare som utför tillkommande samverkan och insatser inte tillförsäkras tillgängliga resurser.

Långsiktig kunskapsuppbyggnad, expertråd för återgång i arbete och öppna jämförelser

Svenskt Näringsliv instämmer med kommittén i att det finns behov av att samla och sprida kunskap om vilka insatser som framgångsrikt leder tillbaka i arbete. Det är angeläget att förbättra kunskapsläget avseende vilka åtgärder som är effektiva för återgång i arbete, varför sådan evidensbaserad kunskap och forskning också behöver främjas. Svenskt Näringsliv kan därför se fördelar med kommitténs förslag om tillskapandet av en samlad databas och

inrättande av ett expertråd. I sådant expertråd bör arbetsmarknadens parter vara representerade.

Svenskt Näringsliv instämmer i att öppna jämförelser av sjukskrivningar och resultat av insatser för återgång i arbete mellan landstingen kan stödja alla sjukfrånvaroprocessens aktörers arbete. Sådana jämförelser kan också ha betydelse för en rättssäker och förutsebar sjukförsäkring med fokus i arbetets hälsofrämjande aspekter.

Arbetsgivarens uppgiftsskyldighet till Försäkringskassan

Kommittén föreslår att Försäkringskassans roll förtydligas. Svenskt Näringsliv menar att det är av vikt att betona myndighetens ansvar för samverkan, en korrekt skadereglering och regeltillämpning, samtidigt som myndigheten har en central uppgift som en av aktörerna i sjukfrånvaroprocessen. Försäkringskassan har viktiga verktyg att bidra med i sjukprocessen, bland annat genom sin möjlighet tydliggöra kraven för att bevilja ersättning i det enskilda fallet. Men även genom att stötta och underlätta återgång i arbete genom att samordna övriga aktörers insatser kring den sjukskrivne vid avstämningsmöten och rehabiliteringsplanering. Svenskt Näringsliv avstyrker därför att kommitténs förslag att slopa arbetsgivarens skyldighet att lämna upplysningar till Försäkringskassan i syfte att skyndsamt klarlägga den försäkrades rehabiliteringsbehov, då förslaget riskerar innebära att Försäkringskassan i mindre utsträckning tar ansvar för att samordna och samverka kring den försäkrade, se *remissvar under Utredningens författningsförslag*.

Web-portal för återgång i arbete

Utifrån företagets behov av stöd, råd och verktyg för att ta tillvara arbetsförmåga och stödja den försäkrades återgång i arbete är Svenskt Näringsliv positiv till kommitténs förslag om att inrätta en nationell web-portal med information, utbildning, fakta och möjligheter till konsultativ rådgivning. Sådant portal – eller annan lämplig digital lösning – kan stödja företagen i arbetet med arbetsanpassning och rehabilitering, genom att ge information om olika insatser som finns för att stödja återgång i arbete. Vid inrättandet av sådan portal är det av vikt att beakta kunskaper och erfarenheter från det arbete som arbetsmarknadens parter bedriver inom exempelvis Prevent och AFA Försäkring.

Del 4 En mer rättssäker arbetsskadeförsäkring

Kommittén har analyserat och övervägt möjligheterna att föra över ansvaret för arbetsskadeförsäkringen till arbetsmarknadens parter eller privata aktörer. Svenskt Näringsliv delar kommitténs bedömning att staten även fortsättningsvis bör vara huvudman för arbetsskadeförsäkringen, med solidarisk finansiering och med enhetlig premie. De fördelar differentierade premier kan ha för att skapa drivkrafter för förebyggande arbetsmiljöarbete kan uppnås på andra sätt. Kommittén tar inte ställning till en överföring av hela arbetsskadeförsäkringen till arbetsmarknadens parter, utan konstaterar att det finns viktiga frågeställningar som grundligt behöver utredas innan en sådan överföring kan diskuteras vidare. Sådana frågeställningar är exempelvis finansiella ansvaret och olika principer för hur framtida försäkringsåtaganden budgeteras och finansieras mellan privata och offentliga försäkringshuvudmän, om hela eller delar av försäkringsansvaret ska överföras, om möjligheten att bevara det generella arbetsskadebegreppet, statens möjligheter att utforma och förändra försäkringsvillkoren. Kommittén ser dock fördelar med en partsgemensam försäkringslösning utifrån bland annat solidarisk finansiering med samma premie för alla arbetsgivare och att verksamheten drivs enligt ömsesidiga principer och därmed inte har ett tydligt vinstkrav. Svenskt Näringsliv ser inga

fördelar i att arbetsskadeförsäkringen skulle läggas över från Försäkringskassans regi till ett monopol i regi av arbetsmarknadens parter.

Utredning om bedömningsstöd

Kommittén har uppmärksammat brister inom arbetsskadeförsäkringen avseende dels ojämn fördelning mellan beviljad arbetsskadelivränta mellan män och kvinnor, dels att nyvunnen kunskap om farliga arbetsmiljöer och påfrestande arbetsmoment inte har en naturlig väg till försäkringstillämpningen, och dels att det finns bristande kunskap om vilka kostnader arbets-skador skapar för samhällsekonomin som helhet.

Svenskt Näringsliv menar att kommitténs förslag att en utredning tillsätts för att ta fram ett bedömningsstöd för handläggning av arbetsskadeärenden kan vara av värde för att skapa bättre förutsättningar för ökad transparens, förutsebarhet och rättssäkerhet i arbetsskadeförsäkringen. Sådant bedömningsstöd är tänkt att fungera som vägledning snarare än normerande riktlinjer. Att förbättra kvalitén i arbetsskadeärenden genom ett bedömningsstöd som tydligt fokuserar på erkända vetenskapliga kriterier och evidens ökar rättssäkerheten och förutsebarheten i försäkringen. För att en sådan utredning ska tillföras expertkompetens avseende arbetsmiljöfrågor bör arbetsmarknadens parter vara representerade.

Inrättande av arbetsmedicinskt råd, förbättrad kunskapsförsörjning och förstärkt forskning

Svenskt Näringsliv menar att kommitténs förslag om inrättandet av ett arbetsmedicinskt råd är positivt, förutsatt att arbetsmarknadens parter erbjuder möjlighet att ingå i ett sådant råd. Parterna besitter kompetens och kunskap om de arbetsmiljöförhållanden som råder inom olika branscher och arbetsplatser på arbetsmarknaden. Genom det partsägda försäkringsbolaget AFA Försäkring finansieras dessutom sedan lång tid omfattande forskning inom arbetsmiljö och hälsa, med fokus på att forskningsresultaten ska omsättas i praktisk tillämpning. Arbetsmarknadens parter bör därför ingå i det föreslagna expertorganet med ansvar för förvaltning av ett bedömningsstöd inom arbetsskadeförsäkringen och implementering av ny kunskap i försäkringstillämpningen.

Svenskt Näringsliv ser fördelar med kommitténs förslag om bättre kunskapsförsörjning och förstärkt forskning inom arbetsskadeområdet. Svenskt Näringsliv menar dock att behov saknas som motiverar kommitténs förslag om att en myndighet ges i uppdrag att utveckla, producera och redovisa statistik över samhällets samlade kostnader för arbetsskador. Svenskt Näringsliv menar att resurser istället bör avsättas och prioriteras för att inrätta ett kunskapscentrum för att samla, samordna och tillgängliggöra forskning inom arbetsmiljöområdet. Arbetsmarknadens parter har tillskrivit såväl tidigare som nuvarande regering och påtalat att det är angeläget att sådant centrum inrättas.

Del 5 En trygg och effektiv arbetslöshetsförsäkring

Utvecklingsmöjligheter för en trygg och effektiv arbetslöshetsförsäkring

Kommittén har velat bidra till en bred samsyn om en framtida arbetslöshetsförsäkring och konstaterar att förutsättningarna idag är bättre än på länge att försöka nå en sådan samsyn. Med anledning av detta pekar kommittén, utan att ta ställning, på ett antal olika möjliga vägar till förändring av arbetslöshetsförsäkringen. Med den modell för en uthållig arbetslöshetsförsäkring som redovisas i betänkandet hoppas kommittén kunna bidra till en fortsatt och fördjupad diskussion om arbetslöshetsförsäkringens utformning.

Svenskt Näringsliv vill i linje med kommitténs ambitioner och med utgångspunkt från den modell som kommittén redovisar också bidra till en fortsatt diskussion om arbetslöshetsförsäkringens utformning. Svenskt Näringsliv är medveten om att den modell som organisationen redovisar nedan måste utvecklas mer i detalj.

Bakgrund

Ständiga förändringar i samhället och på arbetsmarknaden innebär att det alltid finns individer som frivilligt eller ofrivilligt befinner sig i omställning och som vill eller är tvungna att söka sig till nya arbetsuppgifter och inkomstmöjligheter. Det finns flera faktorer som på olika sätt påverkar dessa omställningar och hur snabbt individerna kan komma till ett nytt jobb och ny försörjning. Sådana faktorer är bl.a. anställningsskyddslagens regler, möjligheter till utbildning och personligt stöd, en effektiv matchning och arbetsförmedling samt utveckling av digitala sökverktyg, men också arbetslöshetsförsäkringens utformning.

För att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten krävs flera förändringar inom dessa områden. Anställningsskyddslagen måste ändras så att företagets behov av kompetens tillgodoses på ett bättre sätt. Det måste finnas möjligheter även för äldre i arbetslivet att komplettera sina kunskaper genom utbildning. Vidare kan omställningsprocessen påskyndas och matchningen förbättras genom ett konkurrensutsatt personligt stöd/coachning och bättre digitaliserade sökverktyg.

Arbetslöshetsförsäkringen i dess nuvarande form kan inte utifrån behovet av rörlighet på arbetsmarknaden anses vara utformad på ett optimalt sätt. Det finns flera skäl att se över försäkringens utformning och göra nödvändiga förändringar som beaktar att försäkringen ska vara en trygghet vid omställning och stimulera den nödvändiga och frivilliga rörligheten på arbetsmarknaden, men samtidigt upprätthålla starka drivkrafter att söka nytt jobb vid arbetslöshet.

Utvidgad grundförsäkring och frivillig tilläggsförsäkring

En arbetslös person som idag inte omfattas av den del av arbetslöshetsförsäkringen som bygger på inkomstbortfall, har ytterst ett försörjningsskydd från det offentliga i form av nuvarande grundförsäkring i arbetslöshetsförsäkringen eller i form av kommunens försörjningsstöd. Vidare finns det alltid en risk när det gäller frivilliga arbetslöshetsförsäkringar att personer med låg arbetslöshetsrisk avstår från att teckna försäkring och att försäkringen därför blir dyr för dem som kommer att omfattas. Men det är också viktigt att individen tar ett eget ansvar för sitt ekonomiska skydd utifrån sin livssituation. Ett ekonomiskt skydd vid arbetslöshet kan dessutom utformas på många andra sätt än genom en arbetslöshetsförsäkring. Dessutom är ett redan högt skattetryck, med höga skatter på arbete, en invändning mot att ytterligare öka på de offentliga utgifterna.

Sammantaget blir slutsatsen att det kan finnas skäl för en utvidgad grundförsäkring som utgör ett grundskydd som omfattar alla anställda, samtidigt som det bör finnas möjligheter för de personer som vill ha en större ekonomisk trygghet att välja ett utökat försäkringsskydd.

Med hänsyn till de svårigheter som finns med att skapa en arbetslöshetsförsäkring som ger företagare en rimlig möjlighet att få ersättning från försäkringen bör företagare inte omfattas av grundförsäkringen. De bör dock frivilligt och enkelt kunna ansluta sig till såväl grund- som tilläggsförsäkring.

Finansiering

En utvidgad grundförsäkring som omfattar alla anställda bör vara fullt ut finansierad av staten, medan tilläggsförsäkringen till viss del bör vara finansierad med avgift/premie från den försäkrade. Hur stor den senare delen bör vara beror mycket på hur generös grundförsäkringen är. Med en mer generös grundförsäkring skulle egenfinansieringen av tilläggsförsäkringen vara större än med en mindre generös grundförsäkring. Försäkringsmässighet är av central betydelse och försäkringen ska därför inte vara vare sig under- eller överfinansierad.

Administration och skadereglering

Såväl en grundförsäkring som omfattar alla anställda som en frivillig tilläggsförsäkring ska administreras och skaderegleras på ett rättssäkert, effektivt och förutsebart sätt. Det bör finnas möjligheter att samordna administration/skadereglering av grundförsäkring och frivillig tilläggsförsäkring.

Ersättningsnivå och ersättningsperiod

Arbetslöshetsförsäkringen, dvs. grund- och tilläggsförsäkring sammantaget, bör ge ett rimligt ekonomiskt skydd vid omställning från ett jobb till ett annat. Samtidigt bör skillnaden mellan ersättning för arbete och ersättning vid arbetslöshet från arbetslöshetsförsäkringen vara tillräckligt stor för att motivera den försäkrade att aktivt söka arbete och undvika arbetslöshet. Bara inkomster upp till en viss nivå bör omfattas av grundförsäkringen, men också tilläggsförsäkringen bör ha ett övre tak. Det ska tidigt ske en skarp avtrappning av ersättningsnivån. Ersättningsperioden bör inte vara för lång och den bör ha en tydlig borte gräns.

Villkor för ersättning

För rätt till ersättning krävs att den försäkrade är arbetslös och aktivt arbetssökande. Härutöver ska det finnas ett kvalifikationsvillkor som innebär att den försäkrade under en ramtid om ett år har haft en inkomst av tjänst över en viss nivå (inkomstvillkor). Ersättningen bör inte indexeras eftersom det minskar möjligheten att prioritera användningen av statens inkomster utifrån det ekonomiska läget som snabbt kan förändras.

Likformig tillämpning

Kommittén föreslår dessutom att en mer likformig tillämpning inom arbetslöshetsförsäkringen ska kunna uppnås genom att en myndighet ges rätt att besluta om allmänna råd eller lämna besked i konkreta tolkningsfrågor på ansökan av arbetslöshetskassor.

Det kan idag konstateras att tillämpningen av arbetslöshetsförsäkringen i vissa fall skiljer sig åt mellan arbetslöshetskassorna när det inte finns vägledande uttalanden i förarbeten eller från vägledande domstolspraxis. Detta skapar en rättsosäkerhet för den enskilde men också en besvärlig situation för arbetslöshetskassorna. Svenskt Näringsliv anser att i väntan på vägledande domstolspraxis kan allmänna råd och tolkningsbesked besvara oklara rättsfrågor och därmed säkerställs en likformig tillämpning av regelverket i arbetslöshetsförsäkringen.

Del 6 Bättre försäkringsskydd för vissa grupper

Svenskt Näringsliv menar att företagsamma människor, framgångsrika och konkurrenskraftiga företag är avgörande för välbefindet i landet. Fler och växande företag bidrar till att skapa nya arbetstillfällen och ökar tillväxten. Trots de mindre företagens ökade betydelse för tillväxten i Sverige, växer dessa företag förvånansvärt lite. Många människor vill starta eget och kan tänka sig att bli företagare, men alltför få av de sysselsatta tar steget till att bli företagare i Sverige. En orsak till detta är sannolikt systemfaktorer som påverkar viljan till entreprenörskap och ökat risktagande. En viktig fråga i sammanhanget är hur hög risken bedöms vara

när man går från ett anställningsförhållande till egenföretagande. I denna riskbedömning ingår också skillnaden i möjlighet mellan anställda och egenföretagare att kunna ta del av det allmänna socialförsäkringssystemet.

Socialförsäkringssystemet kan betraktas som en del av företagsklimatet, eftersom det har betydelse för beslut som individer och företag fattar. Socialförsäkringen bör anpassas till att bättre spegla företagarens särskilda villkor och behov. Regelverket bör möjliggöra ökad valfrihet och flexibilitet för företagaren, och inkludera även aktiebolagsägare.

Svenskt Näringsliv menar att alla företagare, oavsett val av företagsform, bör behandlas lika i sjukförsäkringen. Valet av företagsform bör inte avgöra hur företagaren betraktas inom sjukförsäkringen. Det är inte rimligt att en företagare i aktiebolag betraktas som anställd, utan möjlighet att välja karenstid och utan möjligheter till särskild SGI-beräkning under uppbyggnadsskedet, då SGI för aktiebolagsägare helt och hållet beräknas på uttagen lön. Eftersom SGI inte bara används för att beräkna sjukpenning, utan även andra ersättningar som kompenserar för inkomstbortfall såsom exempelvis föräldrapenning, kan detta få mycket negativa och ibland okända konsekvenser för företagaren.

Svenskt Näringsliv välkomnar och tillstyrker de förslag kommittén lämnar som avser bättre försäkringsskydd för företagare oavsett vald företagsform, se *remissvaret under rubriken Utredningens författningsförslag*. Svenskt Näringsliv vill ånyo understryka att det är angeläget att skyndsamt förbättra försäkringsskyddet för företagare som bedriver sin verksamhet i aktiebolagsform, författningsförslagen bör därför genomföras omgående och träda i kraft senast den 1 januari 2016.

Svenskt Näringsliv vill i sammanhanget även framföra vikten av att utveckla företagarens möjlighet att själv välja försäkringsskydd vid sjukdom. Företagare bör ges ytterligare utvidgad möjlighet att välja karenstid, förslagsvis upp till 365 dagar. På sådant sätt ges företagaren möjlighet att värdera risk i förhållande till avgift och framför allt i förhållande till möjligheten att i praktiken använda sig av försäkringen. Med sänkt egenavgift kan då företagaren finansiera egna försäkringslösningar, t.ex. försäkringslösningar som erbjuder snabba vårdinsatser och rehabilitering tillbaka i arbete. Företagare som är sjuka kan sällan vara borta längre tid från arbetet, då risken att förlora värdefulla kunder och gå med förlust är alltför stor. Företagare har därför stort behov av individuellt anpassade försäkringslösningar. Samtidigt är det väsentligt att de företagare som valt en längre karenstid också får en nedsättning av egenavgiften som väger upp och står i proportion den ökade risk företagaren tar. Det ökade riskövertagandet som en längre karenstid innebär, måste återspeglas i sänkt egenavgift på ett mer tydligt och rimligt sätt än som sker idag. Avgifterna bör rimligen fastställas utifrån försäkringsmässiga principer, vilket innebär att avgiftsnivån bör avspegla företagarnas belastning på systemet. Svenskt Näringsliv vill i sammanhanget påtala att även företagare som driver sin verksamhet i aktiebolagsform bör få möjlighet att välja karenstid.

SVENSKT NÄRINGSLIV

Christer Ågren